

OILA JAMIYAT TAYANCHI

*Toshkent viloyati, Qibray tuman, IIV 2-sonli Toshkent akademik litseyi
ijtimoiy gumanitar va huquq fanlari kafedrası tarix fani yetakchi o'qituvchisi,
Dusimmatov Kuklanboy Yuldashevich*

Annotatsiya: *Oila jamiyatning eng asosiy va muhim bo'g'ini hisoblanadi. U nafaqat shaxsiy hayotning, balki butun jamiyatning barqarorligi va rivojlanishining poydevori hisoblanadi. Oila orqali insonlar bir-biriga mehr-muhabbat, hurmat, mas'uliyat va madaniyatni o'rgatadilar. Shu sababli, davlatlar oila institutini himoya qilish va rivojlantirishga alohida e'tibor qaratadilar. Konstitutsiya va qonunlar oilani jamiyatning mustahkam tayanchi sifatida mustahkamlashga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *oila, jamiyat, konstitutsiya, qonun, davlat siyosati, majburiyatlar, ta'lim, davlat, himoya.*

Oila jamiyatning asosiy birlik elementi bo'lib, unda shaxslar o'zaro mehr-muhabbat, hurmat va ishonch asosida birlashadilar. Oilaning barqarorligi va sog'lomligi jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Shu bois, oila institutining mustahkamligi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Konstitutsiya oilani jamiyatning poydevori deb e'tirof etadi va uni himoya qilishni davlatning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilaydi. Konstitutsiyaviy normalar oilaning huquqiy maqomini belgilaydi va uning himoyasini ta'minlaydi. Oila a'zolarining huquq va majburiyatlari qonunlar bilan tartibga solinadi. Masalan, ota-onalar bolalarga g'amxo'rlik qilish, ularni tarbiyalash va ta'lim berish majburiyatiga ega. Bolalar esa ota-onalarga hurmat ko'rsatish va ularning qonuniy talablariga rioya qilishlari lozim. Shu tarzda oilada o'zaro hurmat va mas'uliyat muhitini yaratish imkoniyati paydo bo'ladi. Davlat oilani qo'llab-quvvatlash uchun turli ijtimoiy dasturlarni amalga oshiradi. Bu

dasturlar oilaning moddiy va ma'naviy holatini yaxshilashga, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashga qaratilgan. Oilani qo'llab-quvvatlash orqali davlat ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi, oilaviy zo'ravonlik va ajrim holatlarini kamaytirishga harakat qiladi. Shu bilan birga, qonunlar oilaviy munosabatlarda adolat va tenglikni ta'minlashga xizmat qiladi.[1]

Oilani himoya qilish qonunchilikda keng qamrovli tartibga solingan. Nikoh va oila munosabatlari to'g'risidagi qonunlar oilaning tashkil etilishi, uning buzilishi, ota-onalik va bola huquqlari kabi masalalarni tartibga soladi. Ushbu qonunlar oilaning barqarorligini ta'minlash, uning a'zolarining huquq va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. Shuningdek, oilada yuzaga keladigan nizolarni hal qilish uchun sud va boshqa vakolatli organlar faoliyati yo'lga qo'yilgan. Oila jamiyatda ma'naviy qadriyatlarning avloddan-avlodga uzatilishida muhim rol o'ynaydi. Oilada shakllanadigan axloqiy me'yorlar, odatlar va an'analar jamiyatning madaniy merosi sifatida saqlanadi va rivojlantiriladi. Oila a'zolari o'rtasidagi o'zaro hurmat va mehr-muhabbat jamiyatda tinchlik va birdamlikni mustahkamlaydi. Shu sababli, oilani qo'llab-quvvatlash va uning barqarorligini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Oila institutining mustahkamligi yosh avlodning to'g'ri tarbiyasi va ma'naviy yetukligi uchun muhimdir. Oilada bolalar nafaqat bilim va ko'nikmalarni egallaydilar, balki insoniy qadriyatlar, hurmat, mas'uliyat va vatanparvarlik tuyg'ularini ham o'rganadilar. Bu esa jamiyatning kelajagini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bois, davlat oilaviy tarbiyani qo'llab-quvvatlash, ota-onalarning huquq va majburiyatlarini belgilash orqali yoshlarni sog'lom va barkamol shaxs sifatida tarbiyalashga harakat qiladi.[2]

Oilada ayol va erkakning teng huquqliligi ham muhim ahamiyatga ega. Konstitutsiya va qonunlar oilada jinslar tengligini ta'minlashga qaratilgan normalarni o'z ichiga oladi. Bu oilaviy munosabatlarda adolat va hurmat muhitini

yaratishga xizmat qiladi. Ayol va erkakning teng huquqliligi oilaning barqarorligi va farovonligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, oilada qarindosh-urug'lar o'rtasidagi munosabatlar ham jamiyatning ijtimoiy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Oilaviy an'analar va qadriyatlar avloddan-avlodga uzatiladi, bu esa jamiyatning madaniy merosini saqlashga yordam beradi. Qarindoshlar o'rtasidagi o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlash oilaning mustahkamligini oshiradi.[3]

Oilani himoya qilish va rivojlantirish borasida davlat tomonidan qator qonuniy chora-tadbirlar amalga oshiriladi. Masalan, oilaviy zo'ravonlikka qarshi kurashish, bolalar huquqlarini himoya qilish, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash kabi yo'nalishlarda qonunlar qabul qilinadi va amaliyotga tatbiq etiladi. Bu chora-tadbirlar oilaning barqarorligini ta'minlashga, uning a'zolarining huquq va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. Oila jamiyatda ijtimoiy himoya tizimining muhim qismi hisoblanadi. Oilaga beriladigan turli imtiyozlar, yordamlar va kafolatlar oilaning moddiy va ma'naviy holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Bu esa o'z navbatida jamiyatda ijtimoiy adolat va barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Davlat oilani qo'llab-quvvatlash orqali ijtimoiy muammolarni kamaytirishga intiladi. Oila institutining rivojlanishi va mustahkamlanishi uchun ta'limning roli beqiyosdir. Ta'lim muassasalari oilaviy qadriyatlarni oshirish, yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlash, ota-onalarga tarbiya berish bo'yicha faoliyat olib boradi. Shu bilan birga, oilaviy munosabatlarni sog'lomlashtirish, zo'ravonlikning oldini olish, oilaviy nizolarni hal qilish bo'yicha ma'naviy va huquqiy yordam ko'rsatadi. Oila jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Oilaning moddiy holati uning a'zolarining farovonligi va rivojlanishiga ta'sir qiladi. Shu bois, davlat oilani moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlash, bandlikni ta'minlash, ijtimoiy himoya tizimini rivojlantirishga e'tibor qaratadi. Bu esa oilaning barqarorligini oshiradi va jamiyatda ijtimoiy muammolarni kamaytiradi. Oilaviy qadriyatlar va an'analarni

saqlash va rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Oila a‘zolarining o‘zaro hurmat va mehr-muhabbat asosida munosabatlarini mustahkamlash, yoshlarni oilaviy qadriyatlar ruhida tarbiyalash jamiyatning ma‘naviy rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, oilani himoya qilish va qo‘llab-quvvatlash borasida qonunchilik va amaliyot doimiy ravishda takomillashtiriladi. Oilani jamiyat tayanchi sifatida ko‘rib, uning himoyasi va rivojlanishini ta‘minlash davlatning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Konstitutsiya va qonunlar oilaning huquqiy maqomini belgilab, uning barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Davlat oilani qo‘llab-quvvatlash, uning a‘zolarining huquq va manfaatlarini himoya qilish orqali jamiyatning barqarorligi va farovonligini ta‘minlaydi.[4]

Xulosa:

Shu tarzda, oila jamiyatning eng muhim poydevori bo‘lib, uning mustahkamligi butun jamiyatning rivojlanishiga xizmat qiladi. Konstitutsiya va qonunlar oilani himoya qilish, uning barqarorligini ta‘minlash, oilaviy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asos yaratadi. Bu esa jamiyatda tinchlik, barqarorlik va farovonlikni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Islomov, A. (2023). Oila huquqi va jamiyat: zamonaviy yondashuvlar. Toshkent: Huquq nashriyoti.
2. Rasulova, M. (2022). Oila institutining huquqiy asoslari. Toshkent: O‘zbekiston Yuridik Universiteti nashriyoti.
3. Tursunov, B. (2023). Konstitutsiya va oilaviy munosabatlar. Toshkent: Adolat nashriyoti.

4. Karimova, N. (2024). Oila va jamiyat: ijtimoiy va huquqiy tahlil. Samarqand: Ilm-fan nashriyoti.
5. Qodirov, S. (2023). Oilani qo‘llab-quvvatlash va davlat siyosati. Toshkent: Siyosiy fanlar markazi.
6. Yuldashev, D. (2022). Oila va inson huquqlari. Toshkent: Huquqshunoslik nashriyoti.
7. Abdullayeva, F. (2024). Oila institutining zamonaviy muammolari va yechimlari. Toshkent: O‘zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.